

METAPHORS DERIVED FROM ANATOMIC TERMS IN THE TOPONYMY. SPECIAL ATTENTION PAID TO THE TOPONYMS OF BISTRA AND SEBEȘ VALLEYS (CARAȘ-SEVERIN COUNTRY)

Diana BOC (SÎNMĂRGIȚAN)

"Victor Babeș" University of Medicine and Pharmacy, Timișoara

Abstract: The place names, as binders between human beings and their places of birth, reveal inner states, subjective interpretations and observations etc. which help rewrite the history of a community, step by step. The biplane character of the metaphor - denominative and connotative – turns it into a figure of speech often used both in the current language and in the specialized one. The aim of this trope is to substitute the lack of some precise terms meant to describe, as exactly as possible, the surrounding geographic realities. The subject Metaphor in Toponymy was debated and sometimes improperly explained, generating a series of debates along the time. This work aims to analyse the place names which are based on appellatives that come from metaphors derived from anatomic terms. Such toponyms are numerous in the area where the beautiful Bistra and Sebeș Valleys are located and describe mainly the position towards the sun, towards certain points of reference, towards other toponyms or towards the owner's house, being created by comparing the geographic objects with the ones having as starting point the terms referring to the anatomic parts of the human body.

Keywords: anatomic terms, metaphor, toponymy, Bistra and Sebeș Valleys.

Introducere

Numele de locuri, legământ sacru între om și locurile sale natale, scot la iveală stări interioare, interpretări subiective, constatări etc. cu ajutorul cărora este rescrisă pas cu pas istoria unei comunități. Caracterul biplan al metaforei: denominativ și conotativ face din ea o figură de stil folosită adesea în limbajul curent, precum și în cel specializat. Subordonându-se caracterului denotativ al metaforei, vorbitorul va transpune imaginea care i se supune privirii într-un termen fizic, cât mai familiar lui. Scopul acestui trop este acela de a suplini lipsa unor termeni concreți, care să descrie cât mai exact realitățile geografice înconjurătoare. Acești termeni chiar dacă există în terminologia de specialitate sunt, de cele mai multe ori, abstracți și insuficient clarificați, fapt pentru care se va prefera înlocuirea lor cu elemente din universul cunoscut. Problema metaforei în toponimie a fost dezbătută și uneori inexact explicată¹, generând de-a lungul timpului o serie de dezbateri.

Lucrarea de față își propune spre analiză numele de locuri care au la bază apelative provenite din metafore derivate din termeni anatomici. Acestea sunt create pe baza

---

¹ După unii cercetători acest fenomen al metaforizării s-ar produce doar la nivelul lexicului nu și la nivel toponimic, adică în momentul denominației propriu-zise, în timp ce alții prezintă această chestiune în mod contradictoriu. Cf. nota 21, în *Place Appellatives and Place Names in Romanian. Special Attention Paid to the Toponyms of Bistra and Sebeș Valleys (Caraș-Severin County)*, publicată în JRLS, nr. 6/2015, p. 654-662, unde am dat câteva exemple de acest gen.

comparației dintre obiectele geografice și cele care au ca punct de plecare termeni referitori la părți ale corpului omenesc. Astfel de toponime sunt numeroase în arealul frumoaselor văi Bistra și Sebeș, de aceea vom limita discuția noastră doar la acele toponime care redau în principal poziția față de soare, față de anumite repere, față de alte toponime sau față de casa proprietarului, urmând să revenim asupra acestui subiect și să completăm lista acestora cu numele de loc care descriu ridicăturile sau adânciturile de teren, căile de acces etc. și care au la bază tot termeni anatomici.

Metafora în toponimie

Ornament estetic, dar și mijloc esențial al cunoașterii, metafora a fost îndelung dezbătută și definită din diverse perspective (v. Avădanei 1994, p. 12-13).

Considerată drept un important mijloc de învățare și de înțelegere a unor concepte abstracte², metafora își găsește ușor locul în rândul discursului specializat, servind limbajul în scopuri definitorii: „metaforele [...] ajută lectorul să-și formeze o viziune mai clară, nu numai materială, ci și emoțională, [...] și se pot adăuga terminologiei tehnice dintr-un domeniu semantic, contribuind astfel la o mai mare precizie în folosirea limbii” (Newmark, *The Translation of Metaphor*, apud Dobrotă 2003, p. 306). Acoperind astfel „lacunele unui sistem lingvistic în criză de termeni pentru noile realități” (Roventța-Frumușani 2000, p. 126), metafora, ca mijloc lingvistic și stilistic, îi permite omului să-și exprime percepția față de natura exterioară, să informeze deci, să explice și să convingă în același timp. Problema metaforei în toponimie nu este una nouă, ea constituind obiectul de studiu pentru mulți lingviști³ interesați de limbajele de specialitate, unde metafora este cea care îndeplinește funcția denominativă, fiind astfel elementul de bază al creației terminologice. Varietatea formelor de relief de care se bucură această zonă este demonstrată și prin numărul mare de apelative topice, peste 350. Originea lor trebuie căutată, de cele mai multe ori, în terminologia altor științe sau în limbajul uzual, devalând atitudinea „subiectivă a poporului față de lumea fizică înconjurătoare, cum vede el lucrurile în mijlocul cărora trăiește și cum reacționează lingvistic atunci când nevoia de a le distinge unele de altele îi cere să le dea un nume” (Iordan 1963, p. 312). Apariția lor în vocabular presupune un proces de metaforizare, prin care diferite aspecte ale solului sunt puse în legătură directă cu realitățile imediate și bine cunoscute subiectului vorbitor. Astfel, între termenii metaforici întrebuințați bună parte s-au dovedit a fi cei care fac trimitere către părți ale corpului. Termenii anatomici, realități concrete ce aparțin universului familiar, au dat naștere unor construcții metaforice care, lexicalizându-se, odată cu evoluția vocabularului, și-au pierdut valoarea figurativă ajungând să descrie cât mai exact diferite forme de relief.

---

² Rodica Pânzaru, în *Metafora și textualitatea: probleme de interpretare și traducere*, sublinia faptul că „în momentul în care se face o analogie a unui lucru cu altul, se scoate în evidență o caracteristică suplimentară a lui” (apud Burci 2012, p. 252).

³ V. articolul Iustinei Burici, *Metafora în toponimie*, apărut în 2012 în Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „S. S. Nicolăescu-Plopșor”, nr. XIII, Craiova, p. 251-260, precum și trimiterele la bibliografia de specialitate.

Metafore derivate din termeni anatomici în toponimia văilor Bistra și Sebeș

Supuse sub lupa fină a lingvistului, toponimele își dau jos haina timpului și, fără a simți pudoarea, transmit simpatetic, în cuvinte simple idei, simțiri, întreaga expresivitate lingvistică a fiecărui localnic la contactul cu lumea ce-l înconjoară. „Animal metaforizant” (cf. Lucian Blaga), omul simte chemarea poetică și vibrează la fiecare provocare pe care i-o oferă natura. El percepe lumea fizică, universul ce-l înconjoară ca pe o prelungire a spațiului său lăuntric și de aici armonizarea cu sine însuși e imediată și firească. Este cunoscut faptul că termenii care denumesc părțile corpului uman aparțin celui mai stabil fond de cuvinte⁴ al unei limbi. Acești termeni anatomici, cum i-am numit noi aici, exprimă noțiuni concrete ale unui univers nemijlocit omului și este cât se poate de firesc ca ei să fie „antrenați într-un raport semantic, logic” (Eremia 2006, p. 9) cu realitățile geografice înconjurătoare. Odată intrați într-un alt domeniu de activitate, cel geografic aici, ajung slujitorii fideli ai unor noi realități, nu înainte însă de a urma un lung fenomen de abstractizare și generalizare. Astfel, într-o osmoză perfectă, urmând un proces de metaforizare, dealul își pleacă sfios *capul* (în fapt „vârful dealului”) și spune povestea, scaldându-se cu *fața* („versant al unui deal expus la soare”) în lumina soarelui, în timp ce *dosul/curul* („versant al unui deal aflat la umbra”) se bucură de răcoare.

Toponime care redau poziția față de soare, față de anumite repere, față de alte toponime sau față de casa proprietarului au la bază apelative anatomice provenite prin metaforă. În zona noastră de interes, aceea a frumoaselor văi străbătute de râurile Bistra și Sebeș, principali afluenți ai Timișului, astfel de termeni sunt productivi și se referă la: *cap*, *coadă*, *cot*, *cur*, *dos*, *față*, *frunte*, *fund*, *gleznă*, sau *mijloc*. Pe aceștia îi vom reda mai jos, în ordine alfabetică, arătând totodată numele de loc pe care au ajuns să le desemneze, sensurile înregistrate, precum și descrierile obținute în urma anchetelor pe teren efectuate.

Apelativul *cap*⁵ redă realități geografice având sensul de „vârf, înălțime” (cf. Frățilă 2002, p. 58; Homorodean 1980, p. 145; Ioniță 1982, p. 57; Iordan 1963, p. 20) „început, sfârșit” (cf. Frățilă 2002, p. 58; Iordan 1963, p. 20); „margine” (cf. Ioniță 1982, p. 57). Asocierile care au loc, preciza Ch. Bally, se bazează pe vagi analogii, chiar ilogice uneori, dar care subliniază destul de bine ceea ce relevă subiectul vorbitor în natura exterioară și prin ce imagini își reprezintă el aspecte pe care mintea nu le putea prezenta sub formă de abstracție (apud Felecan 2005, p. 22).

Entopicul, preluat prin metaforă, apare în microzona noastră de interes în toponime precum: *Capu de Bou* (RusM) – „deal”, *Capu Dealului* (Prev), (Băț), (Crn) – „deal acoperit cu pădure”, „vârf de deal acoperit cu pădure”, *Capu Satului* (Măr) – „deal”, *Capu Măgurii* (M) – „pășune montană, situată la capătul Măgurii”.

⁴ Cuvintele din această categorie sunt preponderent de origine latină. Despre persistența acestor nume s-a vorbit în nenumărate rânduri, încă de la începutul secolului trecut. Adolf Zauner, de pildă, în lucrarea *Die romanischen Namen. Eine onomasiologische Studie*, constată că terminologia corpului uman se caracterizează printr-o mare stabilitate. Cu o documentare materială bogată, bazată pe cunoașterea și interpretarea critică a contribuțiilor anterioare, vine și lucrarea lui Nicolae Felecan, *Terminologia corpului uman în limba română*, lucrare de referință în cercetarea onomasiologică, apărută în 2005 la Cluj-Napoca, ed. Ergonaut.

⁵ Pentru nuanțarea sensului, precum și pentru răspândirea sa în toponimie, v. și DTB, II, p. 6-7; DTRO, II, p. 41-45; TTRT (Valea Hășdății), p. 34; TTRT (Sălaj), p. 53-54; DTRM, II, p. 22-25.

Apelativul *coadă*⁶ „început, sfârșit, capăt” (cf. Iordan 1963, Frățilă 2002, p. 63-63) apare în:

Dealul Cozii (RusM) – „deal”, *Muchia lu Coadă* (Bcv) – „parte de sat”.

Apelativul *cot* cu sensul de: „loc, porțiune unde un drum, o vale etc. își schimbă brusc direcția; cotitură, întorsătură” (DEX, v. și Porucic, *Lexiconul*, p. 71; DTB, II, p. 124, DTRO, II, p. 216-220; TTRT (Valea Hășdății), p. 44; TTRT (Sălaj), p. 88; DTRM, II, p. 172-174; Ioniță 1982, p. 130, 161, 181) apare în nume de loc precum:

Cotu Barbului (Bor) – „pădure de foioase”, *Cotu Gropanului* (Bcv) – „pădure de rășinoase”, *Cotu Lațcului* (Zăv) – „teren ondulat cu pădure”, *Cotu lu Bărbuț* (Car) – „câmpie”, *Cotu lu Bunei* (VB) – „șes arabil”, *Cotu lu Găman* (Car) – „teren arabil și fânețe”, *Cotu lu Hergheș* (Car) – „câmpie”, *Cotu Issi* (Car) – „câmpie”, *Cotu lu Pusoarea* (Obr) – „pădure”, *Cotu Sebeșului* (Car) – „câmpie la cotitura Sebeșului”, *Cotu Spăriatului* (Car) – „câmpie”, *Cotu Staicului* (Car) – „câmpie”, *Cotu lu Tudosie* (Zăv) – „teren arabil și fânețe”, *Cotu Mare* (VB) – „șes arabil”, *Cotu Mic* (VB) – „cot al râului Bistra”, *Cotu Văidoași* (Car) – „luncă cu teren arabil și fânețe la cotitura Timișului”, *Coturile* (Iaz) – „teren arabil și fânețe”, *La Cot* (Măr) – „cotitură de deal”.

Ca sinonim al lui *cot* întâlnim, în localitățile anchetate apelativul *covei*⁷ „cot, cotitură” (DA); „cotitură de drum sau de apă” (DTB, II, p. 125): *Covei* (Măg) – „fânețe”, *Coveiu* (Băț) – „deal”, *La Covei* (Zer) – „fânețe și teren arabil”.

Apelativul *cur*, desemnând partea din spate sau capătul unor locuri (dealuri, păduri etc.), v. și Frățilă 2002, p. 70-71; Homorodean 1980, p. 146; v. și DTB, II, p. 158; DTRO, II, p. 283; TTRT (Valea Hășdății), p. 45; TTRT (Sălaj), p. 92; DTRM, II, p. 207 înregistrează nume precum:

Curu Dealului (Bcv), (M) – „fața din dosul dealului”, „pășune montană”, *Curu Orlii* (Bor) – „pădure de foioase”, *La Cur de Oaie* (Ciut) – „exploatare de piatră pe fața pârâului Ciob”.

Mult mai productiv în toponimia localităților anchetate s-a dovedit a fi sinonimul său *dos*⁸ „loc unde nu bate soarele; loc ferit, ascuns, adăpostit” (DEX, v. și Frățilă 2002, p. 79; Porucic, *Lexiconul*, p. 22):

Calea Dosului (Mal) – „drum”, *Dâmbu la Din Dos* (Var) – „parte de deal cu fânețe”, *Dos* (TRu) – „teren arabil”, *Dosu* (Var) – „fânețe”, *Dosu Alunului* (RusM) – „dos de deal”, *Dosu Beichii* (Băț) – „față de deal cu stână”, *Dosu Borlovii* (Bor) – „pădure de foioase”, *Dosu Borloviței* (Bor) – „pădure de foioase”, *Dosu Bradului* (RusM) – „față de deal pe Loznișoara”, *Dosu de la Gura Văii* (Măg) – „față de deal”, *Dosu de la Valea Mare* (Măg) – „față de deal”, *Dosu Dealului Mare* (Băț) – „dos de deal”, *Dosu din Pietroasa* (Măg) – „față de deal”, *Dosu din Valea Lupului* (Măg) – „față de deal”, *Dosu Jghiabului* (Cir) – „dos de

⁶ Pentru mai multe sensuri, precum și pentru aria de răspândire în toponimie, v. Porucic, *Lexiconul*, 70; Oancă, 1996, p.113; DTB, II, 89; DTRO, II, 151; TTRT (Valea Hășdății), 40; TTRT (Sălaj), 75; DTRM, II, 121-125; Iordan, 1963, p. 20, nota 2.

⁷ Apelativul s-a dovedit productiv în toponimia Banatului, Olteniei și Munteniei (cf. DTB, II, p. 124-125; DTRO, II, p. 222-223; DTRM, II, p. 175).

⁸ Pentru frecvența apelativului în toponimia țării, v. DTB, III, p. 65-71; DTRO, II, p. 380-386; TTRT (Valea Hășdății), p. 51; TTRT (Sălaj), p. 109-111; DTRM, II, p. 279-283; Ioniță 1982, p. 26, 33, 46, 47, 71, 85, 107, 109, 151; Iordan 1963, p. 138-139, 151, 152.

deal”, *Dosu Jurmii* (Bor) – „față cu pădure de foioase”, *Dosu la Culmea Ursului* (Bor) – „pădure de foioase”, *Dosu lu Jgoriești* (Bor) – „față cu pădure de foioase”, *Dosu Măgăzâni* (Bor) – „pădure de foioase pe Valea de Rug”, *Dosu Mărăiacului* (Bor) – „pădure de foioase”, *Dosu Mărgănesc* (Vos) – „teren în pantă cu pășune”, *Dosu Muntelui* (Măg) – „față de deal”, *Dosu Padinii* (VB) – „față de deal spre Măgura”, *Dosu Popii* (Băț) – „față de deal”, *Dosu Râpilor* (Băț) – „dos de deal”, *Dosu Șopotului* (Dlc) – „față de deal”, *Dosu Vezii* (Bor) – „față cu pădure de foioase”, *În Dos* (Mal) (TRu) (Vos) – „față de deal”, *Mlaștina din Dos* (Var) – „fânețe”, *Pe Dosu Șopotului* (Dlc) – „drum”, *Pădurea Dosu Râului* (Bor) – „pădure de foioase”, *Sub Dos* (Var) – „față cu fânețe”, *Sub Dos la Balota* (Măr) – „poale de deal”.

Apelativul *față* apare în opoziție cu *dos*, desemnând „partea dinainte a corpului” și, prin analogie, „partea expusă a oricărui obiect, lucru” (DA). Termenul e folosit ca și *dos* fie pentru evitarea omonimiei, fie cu valoare substantivală, preluat prin metaforă și are sensul de „partea dealului sau a muntelui întoarsă spre soare sau spre miazăzi” (DA, v. și Porucic, *Lexiconul*, p. 22, DTB, IV, p. 10; DTRO, III, p. 7; TTRT (Valea Hășdății), p. 53; TTRT (Sălaj), p. 119- 121, 130-131; Frățilă 2002, p. 83, Ioniță 1982, p. 47; Jordan 1963, p. 138, 152, 165). În toponimia noastră folosirea lui e recurentă identificând-se realități geografice precum:

Dealul Feței (RusM) – „deal”, *Fața* (Mal) – „deal”, *Fața Albinii* (Bor) – „față cu pădure de foioase”, *Fața Bisăricuței* (M) – „față cu pădure de fag și brad pe dealul Prodanei, în apropiere de Culmea Bisăricuței”, *Fața Bordului* (Bor) – „față de deal cu pădure de amestec”, *Fața Borlovii Mari* (Bor) – „față cu pădure de foioase”, *Fața Borloviței* (Bor) – „față cu pădure de foioase”, *Fața Boului* (Rusț) – „față de deal cu fânețe”, *Fața Cocinului* (Zăv) – „parte de deal cu fânețe”, *Fața Craiului* (Bor) – „gol alpin în Muntele Mic”, *Fața cu Mesteceni* (Bcv) – „față de deal”, *Fața Curmăturii* (Bcv) – „parte de deal cu fânețe”, *Fața Dabului* (Băț) – „fânețe la marginea satului”, *Fața de la Mijlocu Plaiului* (Bor) – „față cu pădure de foioase”, *Fața de la Gura Văii* (Măg) – „față de deal”, *Fața de la Valea Mare* (Măg) – „față de deal”, *Fața Dealului de către Apa Mare* (Bcv) – „față de deal cu fânețe”, *Fața Dealului Mare* (Băț) – „față de deal cu fânețe”, *Fața Dealului Negru* (Bcv) – „față de deal cu fânețe”, *Fața din Valea Lupului* (Măg) – „față de deal”, *Fața Goală* (Bor) – „față cu pădure de foioase și fânețe”, *Fața Hotarului* (Măg) – „față de deal”, *Fața Lungă* (Măg) – „deal”, *Fața Jurmii* (Bor) – „față cu pădure de foioase”, *Fața Lazurilor* (M) – „poiană, pădure și pășune de brazi pe versantul drept al Nermeșului”, *Fața lu Bălaci* (Bor) – „față cu pădure de foioase”, *Fața lu Can* (Bor) – „pășune alpină”, *Fața lu Izvoarele* (Măr) – „față cu fânețe”, *Fața lu Mischie* (Bor) – „față cu fânețe”, *Fața lu Pascu* (Bor) – „față cu fânețe”, *Fața lu Pemu* (Bor) – „față cu pădure de foioase”, *Fața lu Râc* (Bor) – „față cu fânețe”, *Fața lu Sămenica* (Bor) – „pășune”, *Fața lu Șusui* (Var) – „fânețe”, *Fața lu Vreme Ră* (Var) – „față cu fânețe”, *Fața Malingii* (Bcv) – „față cu pădure”, *Fața Mare* (Băț) – „fânețe în Valea Mânea”, *Fața Măgăzâni* (Bor) – „față cu pădure de foioase și conifere”, *Fața Măgurii* (Măr) (PoiMr) – „partea estică a Măgurii”, *Fața Mărului* (Băț) – „față de deal cu fânețe”, *Fața Miștoanii* (Bor) – „față cu pădure de foioase și conifere”, *Fața Neamțului* (Bcv) – „față de deal cu pădure”, *Fața Nevoii* (Bor) – „gol alpin”, *Fața Orlii* – (Bor) – „față cu pădure de amestec”, *Fața Pietroasă* (Măg) – „față de deal”, *Fața Pietroșiței* (Bor) – „față cu pădure de foioase”, *Fața Pleșii* (Vos) – „față de deal cu fânețe”, *Fața Popii* (Bcv) – „față de deal cu

pădure”, **Fața Plopilor** (Bor) – „parte de deal”, **Fața Sebeșelului** (Bor) – „pășune împădurită”, **Fața Sub Pleșii** (Vos) – „față de deal cu fânețe”, **Fața Uzinii** (Bor) – „față cu pădure de rășinoase”, **Fața Văii Dalciului** (Dlc) – „față de deal cu fânețe”, **Fața Vărăticii** (Bor) – „pădure de foioase”, **Fața Velica** (VMg), (Cir) – „față de deal cu fânețe”, „față de deal cu fânețe”, **Fața Voiegilor** (Bcv) – „față de deal cu fânețe”, **Fața Voinii** (Bor) – „față cu pădure de foioase și conifere”, **Fața Zlăgnii** (Bor) – „grădinile sătenilor”, **Față** (Zăv) – „deal cu fânețe”, **Fețele Mălingii** (Bcv) – „față de deal”, **Fețe** (Dlc) – „coastă cu teren arabil”, **Fețele Mari** (VB) – „față de deal în Padeș”, **Izvoru de la Fața Craiului** (Bor) – „izvor, izvorăște de sub Brazii lu Borca și se varsă în Pârâu Craiu”, **Izvoru de la Fața Orlii** (Bor) – „izvor, izvorăște de la locul numit Fața Orlii și se varsă în Borlova Mare”, **În Față** (Bor), (Var) – „fânețe”, „teren în pantă cu fânețe și pomi fructiferi”, **Ogașu de la Fața Slătini** (TRu) – „pârâu, izvorăște de sub Măgură și se varsă în Slatina”, **Pe Față** (Vos) – „teren arabil”, **Sub Față** (Zăv) – „teren în pantă cu fânețe”.

Apelativul **frunte** „partea din față a unui deal sau munte” (DA, v. și DTB, IV, p. 67-68; DTRO, III, p. 101; TTRT (Valea Hădății), p. 58; TTRT (Sălaj), p. 133-134; Ioniță 1982, p. 75, 160, 168) înregistrează două nume:

Fruntea Goală (Băț) – „frunte de deal cu pădure și fânețe”, **Frunțile lu Lulă** (Bor) – „pădure de foioase”.

Slaba frecvență a acestui termen vine să sublinieze o dată în plus că acesta face parte, ca și alți termeni anatomici, de altfel, dintr-un „vocabular disponibil” alcătuit din cuvinte cu frecvență mică, uzuale însă și utile în orice epocă (cf. Tudose, *Vocabularul fundamental*, p. 122 în *Sistemele limbii*, apud Felecan 2005, p. 62).

Apelativul **gleznă** „parte a piciorului care cuprinde porțiunea articulației tibiei cu tarsul; proeminență osoasă formată în această parte a piciorului; parte mai subțire a gambei, situată deasupra articulației tibiei cu tarsul; (*la unele animale*) porțiune a membrului cuprinsă între fluier și chișiță” (DEX) este folosit cu sens entopic desemnând „partea mai ridicată” în raport cu alte realități dimprejurul său. Un singur nume de loc a fost înregistrat aici: **Dunga Gleznei** (Car) – „pădure și teren arabil”.

Apelativul **mijloc**⁹ și derivatul **mijlocina** (< *mijloc* prin substantivizare, v. DTB, VI, p. 43, Ioniță 1982, p. 153) apare în:

Mijlocina (Glb) – „plantație de brazi și pârâu, izvorăște din *Culmea Mijlocinii* și se varsă în Vârciorova”, **Mijlocu Plaiului** (Bor) – „pădure de foioase și rășinoase”.

Originea apelativelor care stau la baza formării acestor nume trebuie căutată în graiul viu al vorbitorilor și ține de „limbajul afectiv sau expresiv” (Eremia 2006, p. 9) al acestora. Apelativele ce derivă din termeni anatomici și care, așa cum s-a putut vedea, prin intermediul metaforei au ajuns să desemneze noi realități sunt de un real interes nu doar pentru lingviști sau geografi, ci pentru toți cei care sunt interesați de întreaga cultură a oamenilor care le-au dat naștere și care au scris și rescris prin ele istoria poporului și a limbii române. Termenii care denumesc părțile corpului uman s-au format în decursul unui timp îndelungat, aparținând celui mai stabil fond de cuvinte al limbi, cel latin: „... o lege prin care să recunoști originea limbii – din punctul de vedere al vocabularului – este apelul la două serii de cuvinte: rudenia

⁹ Pentru frecvența sa în toponimie, v. Jordan 1962, p.137, 149, 142; DTRO, IV, p. 236; TTRT (Valea Hășdății), p. 78; TTRT (Sălaj), p.199.

și corpul omenesc. Or, la români, întregul corp, de la părul de pe cap și până la degetele de la picioare, totul este de origine latină afară de organul sexual feminin” (Giuliano Bonfante, apud Felecan 2005). Aceste nume, în noua lor funcție toponimică reflectă, păstrându-și particularitățile de limbă, natura spațiului pe care îl definesc și condițiile social-culturale ale dezvoltării societății noastre.

Bibliografie selectivă

- Avădanei, Ștefan. 1994. *La început a fost metafora*, Iași: Editura Virginia, Iași.
- Burci, Iustina. 2012. *Metafora în toponimie*, în „Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane «C.S. Nicolăescu-Plopșor»”, nr. XIII, Craiova, p. 251-260.
- Dobrotă, Iulia-Corina. 2003. *Considerații asupra teoriilor metaforei*, în „Philologica”, tom 2, p. 301-308.
- Eremia, Anatol. 2006. *Dicționar explicativ și etimologic de termeni geografici*, Chișinău: Știința.
- Felecan, Nicolae. 2005. *Terminologia corpului uman în limba română*, Cluj-Napoca: ed. Ergonaut.
- Frățilă, Vasile. 2002. *Studii de toponimie și dialectologie*, Timișoara: Ed. Excelsior Art.
- Homorodean, Mircea. 1980. *Vechea vatră a Sarmizegetusei în lumina toponimiei*, Cluj-Napoca: Ed. Dacia.
- Ioniță, Vasile. 1982. *Nume de locuri din Banat*, Timișoara: Ed. Facla.
- Iordan, Iorgu. 1963. *Toponimia românească*, București: EA.
- Oancă, Teodor. 1996. *Probleme controversate în cercetarea onomastică românească*: Craiova, Ed. Scrisul Românesc.
- Roventza-Frumușani, Daniela. 2000. *Argumentarea. Modele și strategii*, București: All.

Dicționare:

- DA = Academia Română, *Dicționarul limbii române*, București, I, 1913 ș.u.
- DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, EA, 1975; (ed. a II-a), București, Ed. Univers Enciclopedic, 1998.
- DTB, II = Rodica Suflețel, Viorica Goicu. 1985. *Dicționarul toponimic al Banatului*, II (C), Timișoara: TUT.
- DTB, III = Rodica Suflețel, Viorica Goicu. 1986. *Dicționarul toponimic al Banatului*, III (D-E), Timișoara: TUT.
- DTB, IV = Vasile Frățilă, Viorica Goicu, Rodica Suflețel. 1986. *Dicționarul toponimic al Banatului*, IV (F-G), Timișoara: TUT.
- DTB, VI = Vasile Frățilă, Viorica Goicu, Rodica Suflețel. 1989. *Dicționarul toponimic al Banatului*, VI (M-N), TUT: Timișoara.
- DTRM, II = *Dicționarul toponimic al României. Muntenia*. 2007, vol. II, București: EA. (coordonator Nicolae Saramandu).
- DTRO = *Dicționarul toponimic al României. Oltenia*, Craiova, Ed. Universitaria, I-II, 1993; III, 2001; IV, 2003; V, 2004; VI, 2006; VII, 2007 (coordonator Gh. Bolocan).

Porucic, *Lexiconul* = T. Porucic. 1931. *Lexiconul termenilor entopici din limba română*, Chişinău.

TTRT (Valea Hăşdăţii) = Dumitru Loşonţi, Sabin Vlad. 2006. *Tezaurul toponimic al României: Transilvania (TTRT): Valea Hăşdăţii*, EA: Bucureşti.

TTRT (Sălaj) = Dumitru Loşonţi, Sabin Vlad. 2006 *Tezaurul toponimic al României: Transilvania (TTRT): judeţul Sălaj*, Bucureşti: EA.

Sigle pentru localităţile anchetate

Băuţar = (Băţ)	Obreja = (Obr)
Borlova = (Bor)	Ohaba = (O)
Bucova = (Bcv)	Oţelu Roşu = (OR)
Caransebeş = (Car)	Poiana Mărului = (PoiMr)
Cicleni = (Cic)	Preveciori = (Prev)
Cireşa = (Cir)	Rusca Montană = (RusM)
Ciuta = (Ciut)	Ruschiţa = (Ruşţ)
Cornişoru = (Crn)	Turnu Ruieni = (TRu)
Dalci = (Dlc)	Valea Bistrei = (VB)
Glimboca = (Glb)	Vama Marga = (VMg)
Iaz = (Iaz)	Var = (Var)
Măgura = (Măg)	Voislova = (Vos)
Mal = (Mal)	Zăvoi = (Zăv)
Marga = (M)	Zerveşti = (Zer)
Măru = (Măr)	Zlagna = (Zg)